

szarmata kori település felszíni nyomait találtuk meg (62. sz. lh.).

A Sulyok-tanya környékén a nyomvonal lapos, alig tagolt felszínen halad. A jelzett szakaszon déli és keleti irányból a környezetéből alig kiemelkedő, tagolt vonalú dombhát található, melyen viszonylag nagy felületen találtunk nagyon ritka intenzitású szarmata kori (3–4. sz.) településnyomokat.

Munkatársak: Mészáros Patrícia, Paluch Tibor, Sós-kuti Kornél, Wilhelm Gábor régészek (MFM); Benedek András, Pópity Dániel, Sáty Emese, Tompa György régészhallgatók (SZTE); Katona Sándor, Kulcsár Kornél, Máté Genovéva, Nagy Norbert régésztechnikusok (MFM).

SZALONTAI CSABA

105. Csány, Kétszékház-dűlő I.

(Heves megye) B, Sza

2005 második felében kezdtük meg Mezőszemere és Boldog között a megyét K–Ny-i irányban átszelő termékezetek leletmentő ásatási munkáit. Az árkokat 5 m szélességben kutattuk és dokumentáltuk.

Ezen a lelőhelyen is túlnyomórészt a Kr. u. 2–3. századra keltezhető császárkori szarmata és kevés számú késő bronzkori leletanyag fordult elő.

Munkatársak: Földi Valéria kultúr-antropológus, Kelemen Péter történész, Szeredi István ásatási technikus, Végh Henrik média technikus, Bíró Péter, Bíró Ádám régészhallgatók, Varga Emese, Tóth Zsolt főiskolai hallgatók, Csillag Tamás, Erdész Ede, Kovács János.

FODOR LÁSZLÓ

106. Csány, Kétszékház-dűlő II.

(Heves megye) U, R, Sza

A lelőhelyet a Tiszaújváros–Százhalombatta vezetékaszakasz nyomvonalán 2004-ben végzett terepbejárások során fedeztük fel a Csányról DNy-ra kivezető földút és a gázvezeték találkozásánál. Errefelé kisebb-nagyobb dombok és mélyedések váltják egymást. Lelelőhelyünk is egy kisebb kiemelkedésre és annak lejtőire terjed ki.

A 2005 őszen végzett megelőző feltáráson 7 objektumot figyeltünk meg (köztük néhány újkori beásást is).

Egy gazdag leletanyagú középső rézkori település maradványa képezi a lelőhely legjellemzőbb korszakát. A nagyméretű szabálytalan alaprajzú gödrökben elsősorban az állatcsontok domináltak. Az itt feltárt egyetlen zsugorított csontvázas temetkezés is valószínűleg ebből a korszakból származik.

A lelőhelyen emellett újkőkori és szórványosan szarmata kori leletek is előfordultak, ám jóval szerényebb mennyiségben. A körárkokból ítélve egy szarmata kori temető jelenléte sem zárható ki, még annak ellenére sem, hogy ilyen korú sírt nem találtunk a nyomvonalban.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

107. Csány, Miklós-dűlő I.

(Heves megye) LT

Az épülő gázvezeték Heves megyei szakaszának nyomvonalán 2004-ben végzett terepbejárásakor vált ismertté a lelőhely. Csány DK-i határában, a Bordás-tanyától kb. 250 m-re Ny-ra található, egy kisebb dombocskán.

2005 novemberében a 455 m hosszan és 5 m szélességben lehumusztolt felületen közel 70 objektumot tártunk fel. Ezek közül 5 nagyméretű kelta ház volt, a hozzájuk tartozó tárológödrökkel. A sűrűbb településrészeket viszonylag mély árkok választották el egymástól. A település központja szelvényünk középső részével esett egybe, ahol is egy kisebb dombhát húzódik. Ezen a területen helyezkedtek el a házak. A házaktól biztonságos távolságra, szelvényünk K-i részén sikerült feltárnunk egy téglalap alakú fémmegmunkáló műhely maradványait, amelyből nagy mennyiségű csiszolt homokkő töredéke került elő. A számtalan cölöplyuk megléte is jól illeszkedik a terület településszerkezetébe. A nagy kiterjedésű telep valószínűleg jóval túlnyúlik a feltárt területen.

DANYI JÓZSEF

108. Csehimindszent, Kishegyi út

(Vas megye) Kö, Kk

A 2005. szeptember 7-én végzett terepbejárásán elsődlegesen a fejlesztésre és belterületi bővítésre szánt területeket vizsgáltuk. Egy új lelőhelyet regisztráltunk.

A Kishegyi úton, a falu régi szőlőültetvényes területén egy nagyobb plató É-i nyúlványának K-i oldalán találtunk középkori és késő középkori telepnyomokra utaló leleteket. Ezek egy jól körülhatárolható 100×100 m-es részen szóródtak szét.

ILON GÁBOR

109. Csesznek, vár

(Veszprém megye) Kk

A cseszneki várban 2005-ben az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ végzett falkutatást és ásatást. A falkutatás során lehetőségünk volt állványról vizsgálni és felmérni azokat a részleteket, melyekre eddig nem nyílt mód. Sikerült egyértelműen meghatározni a felső vár első, egyszintes kőfallal övezett periódusának falkoronáját, igazoltuk az É-i oldal késő középkori zárt erkélyének létezését és felmértük maradványait, a Ny-i traktuson újkori magasítást mutattunk ki, mely a korábbi pártázatos lőrészek átboltozásával járt, azonosítottuk a barokk korban újra átalakított nyílásokat.

Az ásatás során a K-i traktus középkori lépcsőalapozásának tisztázása mellett újabb, az Árpád-kori várhoz kapcsolható falrészletet találtunk.

A felső vár É-i falszorosában és annak bejáratánál hitelesítettük az 1967–69-es ásatások eredményeit. A felső vár É-i falszorosának első periódusú zárófalát, az ahhoz vezető hidat vagy lépcsőt tartó pillért és ennek kö-

zép kori és újkori átalakításait sikerült meghatároznunk. Az alsó várból a falszorosba vetető kapu helyét is nagy valószínűséggel azonosítottuk, elkülönítve annak eredetileg szabadon álló falát az újkorban a terület feltöltése után hozzáépített falalapozásoktól.

LÁSZLÓ CSABA – RÁCZ MIKLÓS

110. Csér határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Rő, Kk, Kú

2005. március 23-án helyszíni szemlét végeztem régészeti hatástanulmány készítéséhez. A tervezett regionális hulladéklerakó területén és a környékén erdőtelepítésre kijelölt területen régészeti lelet nem került elő. Az említett terület a községtől Ny-ra húzódó dombvonulat gerincén és annak D-i, valamint lejtős K-i részén helyezkedik el.

Kiskerek: A Kócsod-patak mentén hosszan elnyúló foltban jobbra erősen lepusztult, jellegtelen római kori és őskori oldaltöredéket találtam. A lelőhely a patak árteréből alig kiemelkedő térszínen helyezkedik el.

Kócsod: A községtől K-re, közvetlenül a település szélén, a Kócsod-patak Ny-i oldalán emelkedő dombháton nagyszámú újkori cseréptöredék között késő középkori és kora újkori edénytöredékek is kerültek elő. A leletek a domb magasabb részén koncentráálódtak, közel a településhez.

TAKÁCS KÁROLY

111. Dalmand, sánc

(Tolna megye) Kő

2005. május 2-án terepbejárással ellenőriztem a mezőváros K-i kiterjedését. A szántásban jól látható volt, hogy a lelőhely nem közvetlenül a pataknál indul, hanem a domb magasabb részein. A templom törmeléke most még jobban szét volt szántva, mint a korábbi bejárásoknál.

MIKLÓS ZSUZSA

112. Damak, Ürgés-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

2005. augusztus 26-án terepbejárást végeztünk Lak és Damak határában. Damak határában, a Damak-Edelény út DK-i oldalán, a Damaki-patak két oldalán, közvetlenül a patakparton, a patakhoz lefutó dombok lábánál a patak mentén, mintegy 100 m hosszúságban, a szántásban 15–16. századi kerámiaanyagot találtunk, igen nagy felszíni leletsűrűségben. A lelőhely a középkori Sáp falu lehet. Teljes kiterjedését nem sikerült meghatározni, É-i irányban feltehetően a nem szántott területen is folytatódik.

Munkatársak: Bodnár Tamás és Laki-Lukáts László.

PUSZTAI TAMÁS

113. Debercsény, Bejövő út

(Nógrád megye) Á

2005. áprilisában régészeti hatástanulmány kapcsán a község bel- és külterületén szemlét tartottunk. A Bejövő út

Ny-i oldalában az egyik telken (Hrsz.: 88/1) földmunkák során egy Árpád-kori objektumot bolygattak meg.

Április 28-án és május 11-én leletmentő ásatást végeztünk a lelőhelyen. A telken épülő ház alapjainak kiásásakor egy Árpád-kori kemencét vágta ketté. A kemence boltozata részben jó megtartású volt, 3–4 cm vastagon kiégett. A kemence jól tapasztott sütőfelülete fölött három betöltési réteget figyeltünk meg. A platni tapasztásából 13–14. századi kerámatöredékek kerültek elő, több perem- valamint egy fenékbélyeges aljtöredék. A kemence Ny-i oldalát későbbi beásások bolygatták meg.

Munkatársak: Bácsmei Gábor, Nicklas Larsson régészek.

MAJCHER TAMÁS

114. Debrecen, Bellegelő, Kondoros-part

(Hajdú-Bihar megye) U, B, Á

A lelőhely Debrecen Mikepércessel szomszédos, Ny-i határában, a Bellegelő nevű határrészben, a Kondoros Ny-i partján, a Miklósi-tanyától D-re kb. 300 m-re elterülő dombokon található; kb. 800–900 m hosszan, ÉK-DNy-i irányban húzódik végig a patak partján.

2005. június 1-jén Bálint Marianna és Aranyos Annamária a KÖH regionális irodájának régészei hatósági szemle során 3 háromszög átmetszetű, lekerekített végű, girlandízes bronz karperecet (melyek közül 1 teljesen ép, kettőnek az egyik vége letört), 2 felvarrható töredékes bronzpitykét és egy lemezből készült bronz Noppenring töredékeit találták egy ökölnyi méretű földrögben. (*Lásd az illusztrációt a 224. oldalon!*) Párhuzamaik alapján a bronzokat egyértelműen a halomsíros kultúrához köthetjük, vagyis a késő bronzkor I. időszakára (Reinecke Bz B2–C) keltezhetjük. A lelőhelyen 2005. július 1-jén újabb szemlét végeztünk. A szemle során azt próbáltuk meg eldönteni, hogy a késő bronzkor eleji (Forró-horizont, Mozsolics B IVa) depo-lelethez, vagy pedig egy halomsíros temetőhöz tartozhattak-e a bronzok. A szemle során újabb, a halomsíros időszakra tehető bronztárgyat nem találtunk, viszont számos a korszakra jellemző kerámatöredék került elő. A helyszíni megfigyelések alapján a depo-lelet valószínűsége kicsi, inkább egy halomsíros temető léte utalhatnak a jellegzetes bronztárgyak. A késő bronzkori kerámatöredékek mellett neolitik cserepek is előkerültek, melyek településre utalhatnak. A lelőhely déli részén lévő dombon Árpád-kori településre utaló kerámatöredékeket (cserépbográcsperemek) is gyűjtöttünk.

A négy dombra kiterjedő lelőhelytől D-re, a nagy lelőhelytől egy mélyen fekvő területtel elhatárolt, kb. 100 m-re lévő kisebb dombon Aranyos Annamária a felszínen neolitik kerámatöredékeket gyűjtött, melyek vagy a fent említett lelőhely folytatását, vagy egy újabb lelőhelyet jeleznek. Ez a lelőhely a Lakatos-tanyától K-re kb. 400 m-re található.

A bronz ékszereket László Attila fémrestaurátor konzerválta.

DANI JÁNOS